

آشنایی با اداره امور آزمایشگاه های همدان

رئیس اداره امور آزمایشگاه های همدان:

آزمایشگاه ها نقش دیده بانی در سلامت جامعه را دارند

استان همدان با مساحتی بیش از ۱۹ هزار کیلومتر متر مربع در غرب ایران قرار گرفته است. استان همدان از شمال به زنجان، از جنوب به لرستان، از شرق به استان مرکزی و از غرب به کرمانشاه و بخشی از استان کردستان محدود می شود. همدان منطقه‌ای کوهستانی است و کوه الوند

با ۳ هزار ۵۷۴ متر ارتفاع از مهم ترین ارتفاعات این منطقه به حساب می آید.

رسالت معاونت درمان دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان همدان تأمین و ارائه خدمات ستادی و تخصصی مربوط به امور درمان و بازتوانی در راستای حفظ و ارتقای سلامت جامعه به کلیه مراکز و موسسات درمانی سطح استان و سازمان ها و ارگان های ذیربط در امر سلامت جامعه در پهنای جغرافیایی استان همدان است. این امر بابت بهره گیری از منابع انسانی متخصص و فن آوری نوین و متناسب با ویژگی های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی منطقه ای و ملی و طب بومی، همچنین رعایت اصول توسعه پایدار، جامعه نگر و فراگیر در امر ارائه خدمات و در دسترس بودن خدمات برای همگان و نیز با عنایت به اصول عدالت اجتماعی، کارایی و اثربخشی بهبود کیفیت و کمیت، مقبولیت خدمات از سوی ارائه دهندگان و گیرندگان خدمات و بادر نظر گرفتن ارزش های انسانی و اسلامی محقق می شود.

آزمایشگاه مرجع سلامت و اداره امورآزمایشگاه های استان زیر مجموعه معاونت درمان این دانشگاه است که ابراهیم دانشیار کارشناس ارشد علوم آزمایشگاهی مسئول این مراکز است. وی درگفتگو با ماهنامه تشخیص آزمایشگاهی در خصوص این واحد و فعالیت هایش گفت: به جرأت می توان گفت که اساسی ترین تحول در زمینه بهداشت و درمان کشورمان در سال های اخیر، مبحث کنترل کیفی و استاندارد سازی آزمایشگاه ها است. استاندارد سازی و کنترل کیفی، ابزاری است که به ما نشان می دهد در کدام مرحله و در کدام نقطه دچار اشتباه هستیم و با در دست داشتن ابزار بسیاری، نتایج حاصله را با نتایج واقعی تطبیق می کند.

دانشیار در ادامه افزود: هر چند که مبحث کنترل کیفی آزمایشگاه بسیار دیر در ایران پا گرفت، اما تاکنون نتایج ارزیابی نشان می دهد که آزمایشگاه های کشور حرکت خود را به سوی استاندارد سازی آغاز کرده اند و استاندارد خود را در آینده نزدیک به حد مطلوب خواهند رساند و این موضوع سبب خواهد شده تا آزمایشگاه ها در انجام رسالت تشخیص و درمان اهمیت و جایگاه خود را حفظ کنند. به طوریکه با اطمینان می توان گفت در صورت استانداردسازی مراکز آزمایشگاهی، خطاهای کاری که به صورت موردی مشاهده می شود، در حد مطلوب حذف خواهد شد.

وی گفت: خوشبختانه با توجه به پیشرفت وسایل و ابزارهای ارتباطی و راه های دسترسی متنوع به منابع علمی روز دنیا، در بحث آموزش و دانش علوم آزمایشگاهی کشور و به روز شدن آنها، مشکلی وجود ندارد. ما درحال حاضر نیازمند نوعی بازنگری در آموزش دانشگاهی رشته های مختلف علوم آزمایشگاهی با توجه به نیازهای روز این علم و پیشرفت حاصل شده در آن هستیم.

رییس اداره امورآزمایشگاه ها خاطرنشان ساخت: امروزه نقش و جایگاه آزمایشگاه نه تنها به عنوان مرکزی جهت تشخیص بیماری ها، بلکه محلی جهت دیده بانی از سلامت جامعه به شمار می رود و به عنوان یکی از حساس ترین نقاط درمانی، نقش به سزایی را در تشخیص بیماری و درمان آن به عهده دارد. به پزشکان محترم کمک می کند که با تفسیر نتایج حاصل از آزمایشات بیمار، به تشخیص نهایی و درمان قطعی نزدیک و نزدیک تر شوند. علوم آزمایشگاهی یکی از رشته های گروه علوم پزشکی است که ارتباط

تنگاتنگی با سایر رشته های پزشکی دارد. هدف اصلی این شاخه از علم، کمک به تشخیص پزشکی با استفاده از تست های آزمایشگاهی، پایش درمان، تایید یا رد تشخیص های احتمالی است. در حرفه پزشکی، قضاوت و تشخیص مقدم بر درمان است و پزشک پس از معاینه و انطباق تشخیص های بالینی با آزمایش و سایر روش های تشخیصی، به تشخیص نهایی می رسد. به عبارتی ما اگر حرفه پزشکی یا همان نظام سلامت را یک سیستم منسجم بدانیم، این سیستم از اجزای مختلفی تشکیل شده است که پیراپزشکی جزئی از سیستم و نظام تشخیص و درمان است که اگر وجود نداشته باشد یا دچار مشکل و اختلال باشد، کل سیستم سلامت را دچار مشکل خواهد کرد.

دانشیار در ادامه افزود: روند انجام آزمایش که با یک درخواست کتبی در قالب نسخه پزشک آغاز می شود شامل مراحل بسیاری است. از نسخه خوانی و نمونه گیری منشی آزمایشگاه گرفته تا انجام و پرینت آزمایش؛ حال اگر در هرکدام از مراحل نقصی صورت بگیرد، نتایج خروجی به عنوان گزارش آزمایش دچار خلل خواهد بود. در حال حاضر به دلیل پیشرفت و ارتقا رشته علوم آزمایشگاهی، تقریباً غالب آزمایش های این رشته، به وسیله تجهیزات و دستگاه ها صورت می پذیرد. همان طور که می دانیم در گذشته تشخیص، بیشتر به روش دستی صورت می گرفت ولی هم اکنون دستگاه های مدرن و پیشرفته که هر کدام دارای کاربردهای مختلف و برنامه ها و قابلیت های گوناگون است، در خدمت این رشته درآمده اند و رشته علوم آزمایشگاهی را کاملاً وابسته به تجهیزات پزشکی کرده است. امروز در فیله های آزمایشگاهی، بیشتر به این موضوع اندیشیده می شود که از چه دستگاهی با چه حساسیت و قابلیت و با چه میزان اعتماد، می توان استفاده کرد تا با ارایه نتایج دقیق تر، اعتماد پزشک و بیمار به طور کامل جلب شود. این اعتماد ممکن نیست مگر با اعتقاد و اطمینان بر استفاده از تجارب علمی و ارزنده همکاران و مسئولان فنی آزمایشگاه های استان و نظارت مستمر و دلسوزانه در راستای استقرار کنترل کیفی و استاندارد سازی آزمایشگاه ها. به امید روزی که تمام آزمایشگاه های استان اعم از خصوصی و دولتی با ایفای نقش و رسالت خود، این مهم را نیز به سر انجام برسانند.

در ادامه سولاتی را با وی در میان گذاشتیم که می خوانیم:

● در آغاز، خواهشمند است درباره‌ی کار ویژه‌ی اداره امور آزمایشگاه‌ها توضیح دهید؟

این واحد در امر پایش و نظارت و کنترل کیفی آزمایشگاه‌های تشخیص طبی مراکز تابعه فعالیت می‌کند و هدف از انجام این فعالیت‌ها فراهم کردن بستری جهت ارائه خدمات آزمایشگاهی مطابق استانداردها و نیز مطرح کردن جایگاه آزمایشگاه‌های مراکز بهداشتی - درمانی در نظام سلامت کشور است.

◆ چند نفر کارکنان دارید و وظایف هر بخش چیست؟ تعداد کارکنان این اداره ۶ نفر است.

الف - رئیس اداره امور آزمایشگاه‌ها: برنامه‌ریزی و انجام بازدیدهای مستمر و کارشناسی آزمایشگاه‌ها از نظر دارا بودن شرایط استاندارد و رعایت اصول فنی و تخصصی - تعداد کارکنان - دارا بودن فضا و تطبیق موازین علمی و قانونی و خط‌مشی لازم و ابلاغ‌شده به آزمایشگاه‌ها

◆ نظارت بر امور آزمایشگاه‌های بیمارستان‌ها، درمانگاه‌ها و آزمایشگاه‌های بخش خصوصی و دولتی

◆ بررسی و رسیدگی به شکایات طرح‌شده از طرف بیماران - پزشکان - مؤسسات دولتی و خصوصی - کارکنان فنی - مسئولین فنی از نظر رعایت ضوابط و آئین‌نامه و تعرفه‌های قانونی در آزمایشگاه‌های دولتی و خصوصی

◆ برگزاری کمیسیون ماده ۲۰ اداره امور آزمایشگاه‌ها
◆ برآورد نیرو و توزیع نیروهای طرحی و تعیین محل خدمت آن‌ها در آزمایشگاه‌های تابعه

◆ ممیزی از مراکز آزمایشگاهی تحت پوشش طبق چک‌لیست مربوطه و تحلیل نتایج و ارائه گزارش مستند آن به معاونت درمان

◆ ممیزی از آزمایشگاه‌های دخیل در برنامه نظام تحول سلامت طبق چک‌لیست مربوطه

◆ صدور و تمدید پروانه مسئولین فنی آزمایشگاه‌های تحت پوشش

◆ صدور و تمدید پروانه تأسیس آزمایشگاه‌های تحت پوشش

◆ ممیزی شرکت‌های توزیع‌کننده کیت، مواد و تجهیزات آزمایشگاهی

◆ کنترل، بررسی و تایید فاکتورهای خرید
آزمایشگاه‌های دولتی بیمارستانی

◆ انجام امور مربوط به کمیسیون ماده ۲۰
آزمایشگاه‌ها

◆ انجام نظارت‌های لازم و ارائه مشاوره در راستای فعال‌سازی آزمایشگاه‌های دولتی و خصوصی

◆ پاسخگویی به مسائل و مشکلات جاری پرسنلی واداری آزمایشگاه‌ها به‌صورت تلفنی و حضوری

◆ پاسخگویی به سؤالات علمی کارکنان آزمایشگاه‌ها در زمینه استانداردهای و کنترل کیفی به‌صورت تلفنی و حضوری

◆ بررسی شکایات رسیده در حوزه آزمایشگاه‌های دانشگاهی و خصوصی

◆ مشارکت و همکاری با تیم اعتباربخشی بیمارستان‌ها در امور مربوط به آزمایشگاه‌ها و بانک خون

◆ انجام نیازسنجی آموزشی و تهیه تقویم آموزشی جهت کلیه کارکنان آزمایشگاه‌های استان

◆ برنامه‌ریزی آموزشی جهت آموزش‌های ضمن خدمت و دوره‌های بازآموزی کارکنان آزمایشگاه‌ها، مسئولین فنی ...

◆ برگزاری دوره‌های آموزشی الکترونیک - نیمه‌خصوصی و حضوری با هماهنگی واحد آموزش دانشگاه

◆ برگزاری کارگاه‌های عملی انتقال خون با هماهنگی سازمان انتقال خون استان

◆ مشارکت و همکاری با آزمایشگاه مرجع سلامت در امور مربوط به آزمایشگاه

◆ صدور گواهی آموزشی و گواهی تدریس

◆ تهیه بسته‌های آموزش در راستای توانمندسازی کارکنان آزمایشگاه‌ها

◆ انعکاس بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌های آموزشی، جزوات و CD ها به آزمایشگاه‌های تابعه

◆ انجام سایر فعالیت‌های مرتبط با پروانه‌های آزمایشگاهی مانند ابطال، جابجایی و ...

◆ صدور موافقت اصولی

◆ بررسی نقشه و پلان‌های پیشنهادی آزمایشگاه‌ها
بازدید اولیه و نهایی از آزمایشگاه‌های در حال تأسیس

- ❖ پاسخگویی به ارباب رجوع
- ❖ ممیزی از بخش بانک خون مراکز درمانی با همکاری سازمان انتقال خون استان
- ❖ همکاری و مشاوره در جهت خریدهای اقلام آزمایشگاهی
- ❖ انجام امور مربوط به سامانه صدور پروانه‌ها و مدیریت اطلاعات مؤسسات پزشکی
- ❖ همکاری با آزمایشگاه مرجع سلامت در خصوص استفاده و تکمیل اطلاعات وبگاه آزمایشگاه مرجع سلامت وزارت متبوع
- ❖ ممیزی آزمایشگاه‌های تحت پوشش از نظر غربالگری سندرم داون طبق چک‌لیست مربوطه
- ❖ ارائه گزارش عملکرد ۶ ماهه و یک‌ساله
- ❖ جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های آزمایشگاه‌های تحت پوشش ارائه گزارش در صورت لزوم در آزمایشگاه مرجع سلامت
- ❖ انجام سایر امور محوله طبق نظر مافوق (آخر)

از جمله دستورالعمل‌هایی است که به منظور انجام معتبر و دقیق آزمایش‌ها جزو الزامات ضروری هریک از آزمایشگاه‌های بالینی است و نیاز به تعامل صحیح و منسجم کاربران با این دستگاه‌ها دارد. انجام و اجرای برنامه مدیریت تجهیزات آزمایشگاهی شامل نظارت بر انتخاب، خرید، نگهداری، پایش ارزشیابی، پیگیری و حتی ساخت، طراحی و تولید آن‌ها است.

از آنجایی که بعضی از خطاهای مربوط به دستگاه‌های آزمایشگاهی مربوط به کاربران این دستگاه‌هاست، لازم است کارکنان آزمایشگاهی با دریافت آموزش‌های لازم صلاحیت و شایستگی خود را افزایش دهند.

❖ وضعیت اجرای آزمون‌های کنترل کیفی و کالیبراسیون در مورد تجهیزات آزمایشگاهی دانشگاه چگونه اجرا می‌شود؟

روش‌های اجرایی کنترل کیفی و کالیبراسیون به صورت‌های زیر انجام می‌شود:

الف) ادواری: کالیبره کردن تجهیزات بر اساس دوره زمانی معین صورت گرفته و ثبت سوابق آن در فرم سوابق کالیبراسیون وارد می‌شود. بدین ترتیب که دوره‌های مشخصی دستگاه‌ها تست شده و روی آن برچسب مخصوصی که شامل تاریخ کالیبره، تاریخ انقضای کالیبراسیون و کد کالیبراسیون بوده و مهور به مهر آزمایشگاه کالیبراسیون است، زده می‌شود.

ب) اتفاقی: تجدید کالیبراسیون تجهیزات پیش از موعد مقرر تعیین شده برچسب کالیبراسیون و همچنین پس از انجام تعمیرات اتفاقی و ... صورت می‌گیرد.

❖ از فعالیت‌های علمی این اداره بر ایمان بگوئید؟

- تدوین برنامه آموزشی بر اساس نیازسنجی آموزشی کارکنان آزمایشگاه‌های مراکز تابعه و برگزاری دوره‌های بازآموزی و کنفرانس‌های علمی، صدور گواهی‌نامه‌های آموزشی در جهت بهبود ارتقاء کیفی و بنیه‌ی علمی و عملی آزمایشگاه‌های تابعه
- تشکیل کلاس‌های کنترل کیفی تئوری و عملی به صورت گروهی در کارگاه‌ها و یا به صورت جلسه‌ای در اداره امور آزمایشگاه‌ها
- ساخت و تحویل مواد کنترل کیفی در بخش‌های مختلف آزمایشگاه
- راهنمایی و آموزش لازم برای استفاده حداکثر از امکانات کنترل کیفیت داخل و خارج آزمایشگاهی در جهت مطلوب کردن هر چه بیشتر نتایج آزمایشگاه‌ها
- برگزاری کارگاه‌های عملی انتقال خون با هماهنگی سازمان انتقال خون استان

❖ نحوه نظارت بر مدیریت نگهداشت تجهیزات

آزمایشگاهی در مراکز تابعه به چه صورت است؟
مراقبت و نگهداری از دستگاه‌ها و تجهیزات آزمایشگاهی

◆ تعامل اداره امور آزمایشگاه‌ها با مدیریت بودجه دانشگاه چگونه است؟
معمولاً کم‌ترین بودجه به اداره امور آزمایشگاه‌ها تعلق می‌گیرد.

◆ چه چالش‌هایی برای انجام منسجم و قدرتمند فرآیندهای مدیریت تجهیزات آزمایشگاهی دانشگاه وجود دارد و راهکارهای پیشنهادی چیست؟

- به‌کارگیری تجهیزات بدون تاییدی معتبر: راهکارش خرید از شرکت‌های مورد تایید آزمایشگاه مرجع سلامت است.

- عدم انجام به‌موقع کالیبراسیون و کنترل کیفی: راهکارش وجود برنامه زمان‌بندی شده منظم است.

- عدم حفظ سوابق ارزیابی صحت عملکرد تجهیزات پس از سرویس یا تعمیر: راهکارش رعایت اصول مستندسازی در آزمایشگاه است.

- استفاده از تجهیزات فرسوده (خصوصاً در بخش‌های دولتی): راهکارش تخصیص بودجه به مراکز دولتی است.

- خروج تجهیزات پزشکی از حوزه نظارتی آزمایشگاه مرجع سلامت: راهکارش برگشت تجهیزات به حوزه نظارتی آزمایشگاه مرجع سلامت است.

◆ استان شما دارای چه تعداد آزمایشگاه است و پراکندگی آن در شهرها و روستاهای استان به چه نحوی است؟

- کل آزمایشگاه‌های استان: ۸۴
- پراکندگی در شهرهای بزرگ‌تر بیشتر از مناطق روستایی است.

◆ لطفاً در خصوص تعداد اقلام آزمایشگاهی و تجهیزاتی که در استان شما در حال کار است توضیحاتی بدهید؟

تعداد زیادی اقلام آزمایشگاهی و تجهیزات در آزمایشگاه‌های استان مورد استفاده قرار می‌گیرد که در آن تاییدیه‌های معتبر هستند که به لحاظ تنوع آمار دقیقی نمی‌توان داد.

با توجه به تعداد تست‌های استان که ۱۷۷۵۷۱۸ تست است، اقلام مصرفی به تعداد این موارد موجود است. در ضمن تنوع تست‌ها عبارت است از تمام آزمایش‌ها هورمون شناسی، بیوشیمی سرولوژی، بیوشیمی ادرار، هماتولوژی و تست‌های مربوط به PCR و غیره و ...

◆ آیا کمبود و ضعفی در آزمایشگاه‌های استان در زمینه اقلام و تجهیزات وجود دارد؟ چه دستگاه‌ها و اقلامی؟

۱. درزمینه اقلام آزمایشگاهی کمبود درزمینه آنتی‌ژن‌های شرکت انستیتو وجود دارد.

۲. درزمینه تجهیزات کمبود دستگاه‌های پیشرفته به‌ویژه در مراکز دولتی وجود دارد.

◆ وضعیت و امکانات آزمایشگاهی و تجهیزات آن در روستاها و شهرهای دور و نزدیک استان به چه صورت است؟ و استان از جهت تأمین کدام امکانات تجهیزاتی با مشکل مواجه است؟

- نسبتاً مطلوب است.
- مراکز دولتی استان از نظر تأمین تجهیزات پیشرفته اتوماتیک با مشکل مواجه است.

فرم اشتراک ماهنامه **نسخه ریاستکام** ۱۳۹۶

نام و نام خانوادگی: ..... رشته/تخصص: ..... کد ملی: .....
نام محل کار: ..... مسئولیت: .....
نشانی: .....
کدپستی: ..... تلفن: ..... فاکس: .....
موبایل: ..... ایمیل: .....

◆ تکمیل تمام موارد فوق الزامی است

اشتراک ۶ ماهه (با پست عادی) ۵۰۰,۰۰۰ ریال

اشتراک ۶ ماهه (با پست سفارشی) ۶۰۰,۰۰۰ ریال

اشتراک یکساله (با پست عادی) ۱۰۰,۰۰۰ ریال

اشتراک یکساله (با پست سفارشی) ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال

مبلغ اشتراک یکساله خارج از کشور با پست سفارشی ۳۶۰ دلار است.

لطفاً برای شروع یا تمدید اشتراک، رسید فیش واریزی را همراه با فرم تکمیل شده فوق به شماره زیر فاکس نمایید.

کارت بانک پاسارگاد به شماره کارت ۹۱۵۲-۰۷۲-۲۹۱۰-۵۰۲۲ و شماره حساب ۱-۱۲۰۸۴۲۳۴-۸۰۰۰-۲۰۶ به نام آقای محمود اصلانی

تلفن: ۰۹۱۲۷۳۳۳۴۰۷

نمبر: ۸۹۷۷۶۷۶۹

matashkhis@gmail.com